

Bineînțelese se scandau mai multe doleanțe care subliniau suferința celor rămăși sub jug străin.

Coloana studentească era înprejmuită de un cerc de studenți ținându-se de mână, ca să nu permită infiltrarea provocatorilor, străini de scopul urmărit de noi.

Pe trotoare și de la ferestre lumea ovaționa și arunca flori, iar alți cetățeni se ataseu îngrosând coloana.

Când am ajuns la Cercul militar se vedea capul coloanei cu preoții în frunte ajunși la Teatrul National, de lângă Palatul Teatral, foanelor, iar celălalt nu ieșise din Calea Plevnei pe Bd. Elisabeta.

Capul coloanei oprindu-se la Teatrul Național, Ilie Lazăr s'a urcat la balcon și s'a adresat mulțimii spunând printre altele:

"Fraților, ajunge cât au suferit frații noștri sub ocupația maghiară. Masacrele nu mai conțin. Frații noștri, tăietorii de lemn din milenara pădure a lui Dragoș sunt schingiuiți și batjocoriți."

Pe trotuare se petreceau scene impresionante până la lacrimi. Bărbați și femei răgusiseră strigând -să mergem să-i eliberăm, iar

copii strigau și plângeau-vrem acasă. Și glasurile tuturor se uneau în strigătul: Jos nemții care ne-au vândut Ardealul.

De la balconul Teatrului a tunat vocea lui Ilie Lazăr:

"Să mergem să cerem marelui, colegul meu de închisoare, să ne dea Ardealul. A promis că de la Nistru se va întoarce prin Bucovina spre a elibera Maramuresul voievodal. Să-și țină cuvântul!"

În strigăte de "Vrem Ardealul" și "Jos Dictatul de la Viena", coloana s'a urnit spre Palatul Regal unde s'a înmănat un Memoriu pentru Rege.

Însoțită de lozinci, coloana nesfârșită s'a îndreptat prin Strada Clemenceau ovaționându-se numele lui Iuliu Maniu, ctitorul României prin Unirea Transilvaniei și a ajuns la Academia Comerțială. Din Piața Romană coloana îndreptându-se spre Piața Victoriei a mai făcut un popas la întretărirea străzii Lemnea cu bulevardul unde

se găsea o reprezentantă a Germaniei. Aici s'a strigat mai cu "foc" Jos Dictatul de la Viena" sau redatine Ardealul furat si alte lozinci cu acelaș obiectiv.

Ajunși în Piata Victoriei am găsit deja adunată o mare masă de oameni care ne-a primit cu aceleași strigăte sacadate: Jos Dictatul de la Viena, Vrem Ardealul si altele în acelaș scop...

La sosirea Maresalului, o delegatie i-a înmănat un memoriu documentat cu suferintele românilor cerându-se urgenta eliberarea a pământului românesc vândut de nemți.

Seara, radio Londra a anunțat că la București a avut loc o manifestatie la care au Participat peste 5.000 de studenți.

Dacă putem numi o satisfactie faptul că am reușit să facem să vibreze opinia publică constatând că tineretul încearcă să dovedească că este o forță protestatară față de încercările de înjosire, ce a urmat spre sfârșitul lunii Martie 1944 a însemnat începutul dramei românești.

Seară de seară infrigurați urmăream pe hartă veștile aflate de la radió și constataam că eram prinși ca într'un clește. Din răsărit "venea cu muget sălbatic, gâtlej fără margini de zmeu asiatic" si vorba-cântecului de bejenie-, câți si câți si-au luat "holda'ntr'o pâine si tara'ntr'o doină" plecând cu ochii'n lacrimi spre apus.

Buna Vestire n'a mai fost în acel an o speranță pentru noi. Ne-am trezit cu prăpădul în Țara turmelor si-a pâinii, cu cisma muscălă înfiptă din Cernăuți pân la Criuleni pe Nistru și pe 1 Aprilie erau tulburate izvoarele Jijiei.

Prinși ca'ntr'un clește, pe 4 Aprilie 1944, l-a orele 13,50 s'a abătut prăpădul si dinspre apus. Peste 250 avioan, val după val, s-au năpustit asupra Bucureștiului înregistrându-se circa 900 morți si 1200 de răniti, transformând în grămezi de moloz cartiere ca, Cotroceni, Gara de Nord, Griviței si nici centrul n'a scăpat, fiind lovit hotelul Ambasador, Splendit și o aripă a Palatului Regal.

Imediat după prăpăd, cu alți colegi am colindat "micul Paris" și am rămas îngroziți de ce-am văzut. Cai proiectați din cauza suflului pe pereti și chiar pe case, tramvaie răsturnate, vagoane de cale ferată de asemenea răsturnate peste oameni, în cea mai mare parte refugiați, oameni îngropați de vii în adăposturile din curți, peste tot numai sânge, plânset, lacrimi și gemete.

Peste tot numai tablouri jalnice.

M'am repezit spre seară și la Căminul de nevătători din Vatra Luminoasă unde eram secretarul Asociației ^{Orbilor} și i-am găsit pe prietenii de acolo într-o stare de neliniște numai după ce auziseră, dar erau solidari în durere cu ceilalți și priveau cu "ochii" sufletești mai intens durerea decât mulți alți.

A doua zi, Miercuri 5 Aprilie 1944, o nouă alarmă aeriană m'a prins la Notre Dame de Sion unde mă dusesem să iau pe preotul coleg, Matei Ghiuzan, că să mergem la Vatra Luminoasă unde aveam câțiva colegi comuni la Facultate și mulți printre ceilalți.

Ne-am adăpostit în Capela de lângă liceul Mihai Viteazu și am stat până la revenirea valurilor de avioane care de data aceasta transformaseră Ploieștiul și mai ales rafinăriile în flăcări.

După bombardarea Bucureștiului, Ministerul Educației Naționale a hotărât să suspende cursurile și ne-a pus la dispoziție camiona care ne-au transportat de la cămine la Chitile de unde puteam lua trenurile fiindcă gara de Nord nu mai putea fi folosită.

În aceste condiții de nesiguranță am părăsit Bucureștiul, asistând de la Craiova la tragedia ce se așternea peste țară și ale cărei urmări le voi vedea la revenire, în a doua jumătate a lunii Septembrie 1944.

Până atunci vedeam aproape noapte de noapte, trecând valuri după valuri, avioane spre București și Valea Prahovei și auzisem de formidabila debarcare anglo-americană din Normandia, de eliberarea Pa-

risului si luptele crâncene din jurul Iaşului, care nu mai puteau stăvili puhoiul rusec.

A urmat răsturnarea de la 23 August și la începutul lui Septembrie ne-am trezit cu rușii "eliberatori" fără lupte, pe străzile Craiovei și primele cuvinte "dava! ceas" care începuseră să semene groază și să verse sânge, dacă nu le înțelegeai "sensul".

La Cârcea patru-cinci km. de Craiova, vestită localitate viticolă, eliberatorii grăbiti în urmărirea "dușmanului" au intrat într'o crâmă și speriați de "burduhănosul" fascis^t, de o mie decalitri, au tras cu sete în el și doi din victorioasa armată au murit, înecați în luptă cu namila, fără popă, fără cruce, ei fiind ateii după tătucul lor.

Multe a mai văzut și îndurat bietul popor "eliberat" lăsând cu limbă de moarte ca totul să se transmită din gură'n gură, peste veac, deoarece ne aduseseră și "binefacerea" cenzurii.

PAUZĂ DE ȘASE LUNI SANGEROASE, INTRE CELE DOUĂ DICTATURI

Preocupat de cursurile universitare întrerupte și care trebuiau să înceapă pe 1 Octombrie ¹⁹⁴⁴ am plecat la București unde am ajuns pe 25 Septembrie 1944. De la oficiul universitar al Rectoratului am aflat că rușii ocupaseră Căminul cel mai mare (de la Matei Voievod) și studenții refugiați fuseseră înghesuiți la Căminul Pache Protopopescu (devenit mixt) / fetele mai aveau loc la un alt cămin, în diagonala celui mixt, tot la Pache Protopopescu.

La rectorat viața studentească fusese preluată de mâni "populare" sub hotărârile unuia Petre Bărbulescu, a lui Florica Mezincescu și alții câțiva precum Ion Biserică, Coman, Cristea, nume de care nu se auzise în trecut și care se constituiseră sub numele pompos de studenți democrați antifasciști.

Ajunsesem într'o atmosferă înfierbântată din care nu înțelegeam prea mare lucru. De câteva zile apăruse "Scânteia" și odată cu ea

unmătae la adresa profesorului Tudor Vianu care într'o lucrare afirmase că "materialismul dialectic devenise obiect de muzeu" și concluziona semnatarul că, "de data aceasta materialismul istoric l-a depășit pe dl.Vianu."

După ce Gheorghe Brătianu într'un articol publicat în "Viitorul" precizase că Rusia de la Petru cel Mare la Alexandru II își extinsese frontierele, a urmat criza începutului Revoluției pentru ca apoi să se întindă dincolo de vechile frontiere ale imperiului tarist, tot "Scânteia" îl acuză pe vestitul istoric de calomnie adresându-se "Jos masca, domnule hitlerist Gheorghe Brătianu. Si trage consecintele!"

Mergându-se pe acelaș calapod, unul Ceaușescu scria despre un -Front unic al tineretului-, despre demascarea și nimicirea bandiților, iar un altul Gheorghiu-Dej cerea demisia guvernului Sănătescu (la o lună de zile de la instaurarea lui) și formarea altuia în care muncitorii din sindicate care au dreptul să facă politică, să fie în fruntea luptei întregului popor.

Eram picat ca din Cer, dintr'o altă lume pe care o cunoscusem preocupată de durerile neamului românesc, de întoarcerea la locurile de baștină, de reinstaurarea ordinii sociale...

Acum nimic din toate acestea. Zi de zi, grupuri și grupulețe strigau pe străzi: Jos fascistii sau Stalin și poporul rus libertatea ne-au adus...

Dar din toate colțurile țării se adunau la București vești îngrozitoare despre fărâdelegile săvârșite de "eliberatori".

Pe 29 Septembrie a venit din Dobrogea prietenul Constantin Ionașcu care ne-a spus că numai cu 2 zile mai înainte, trei ostași sovietici au împușcat pe Onea Stefan, primarul comunei Năvodari, pentru că n-a vrut să le dea bani.

La București era cazanul satanei. Aici se încropeau fel de fel de organizații ca Frontul plugarilor, Uniunea patrioților, Partidul

19

Socialist-Tărănesc (Mihai Ralea)...toate din pepiniera comunistă și pentru care se cerea demisia guvernului și lărgirea lui cu formațiuni fantomă. Partidul comunist propusese aderarea tuturor forțelor democratice la o "Platformă-program" care să stea la baza unui "Front National Democrat", anunțându-se că "cine încearcă să oprească istoria este răsturnat".

Limbajul se modificase, sfera noțiunilor căpătase un al contut și prima "surpriză" va fi că în loc de alegere, aveai de a face cu numire, mai precis impunere. Așa s'a întâmplat că "Societatea Scriitorilor Români" și-a ales în frunte pe Victor Eftimiu care în ultima zi a lui Septembrie 1944 a ales aderarea la Platforma p.c.r. pe care a lăudat-o în fel și chip propunând (obligând) pe scriitori să iasă din lăncezeala de până acum iar, Biserica să iasă de sub tutela Staului și să fie purificată...

R E Â N T A L N I R I

Cu Radu Ionașcu, avocat și profesor de educație fizică, cunoscut din timpul manifestatiei din Martie 1944 am ajuns la Clubul PNT unde am întâlnit o mulțime de foști refugiați și căministi care erau în faza organizării Centrului Universitar București. Printre ei merită a fi numiți Mihai Tartia, Nina Anca, Ion Goia, Ion Bărbuș, Victor Isac, Lia Lazăr, Aurel Ludoșanu, Ileana Dănățoiu, Iosif-Toma Popescu, Victor Moș, Vasile Jemnea, Sanda Matei, Dumitru Ionescu, Costel Ciacu, Gigel Nistor, Constantin Ionașcu, Nicolae Chișu, Coriolan Lupuțiu, Jenicu Panea, Costel Bugeanu și numărul lor se îngroșea pe zi ce trecea, fiindcă se apropia deschiderea cursurilor universitare, care din cauza situației politice și a cazării, se tot amânau.

Imediat m'am integrat grupului de acțiune și am început organizarea Rectoratului universității unde aveam cunoștințe la trei facultăți: litere și filozofie, științe și drept.

În decurs de o săptămână m'am lămurit de situația politică din țară pe perioada cât am fost plecat din București (5-04 la 25-09).

Paralel observam tonul abject al presei procomuniste și zi de zi manipulările și oportunisti tineri sau vârstnici care încercau să-si găsească un loc spre stânga.

Cu greu câțiva bursieri am reușit să ne instalăm în Căminul de la Pache Protopopescu și imediat au început să roiască în jurul nostru cu adeziuni și promisiuni pentru tineretul zis progresist.

N-au reușit să-mi schimbe drumul.

Continuându-se atacul la intelectualii consacrați, în acele zile era vizat filozoful Ion Petrovici, m-am bucurat mult când am citit un articol iscălit de Cornel Coposu și în care printre altele sublinia: "Să se termine cu vremea revolverelor și pumnalelor. Să se isprăvească cu amenințarea, teroarea, pândă, jocul cu capetele românești. Să luptăm pentru o dreaptă așezare socială, cu gândul, cu condeiu, cu votul și cu pasiunea nobilă a credinței..."

La câteva zile, pe 6 Oct. un "grup de cetățeni" au instalat cu forță pe cizmarul Ștefan Ionescu ca primar în comuna suburbană-Colentina-Fundeni și presa comunistă a început să-l atace pe Ministrul de Interne, generalul Aurel Aldea, făcându-l "fascist" pentru că cerea măsuri de restabilirea legalității.

Ca să producă haos, atacurile comuniste se îndreptau spre toate sectoarele folosindu-se cuvinte cât mai grele, vulgare: reacționari, huligani, fasciști, moaște...

Acum venise rândul lui Mircea Vulcănescu, Radu Tudoran, Al. Brătescu Voinesti, Al. Tzigara-Samurcas....

Colegii veniți de la Craiova aduceau vestea instaurării teroarei acolo și arestări masive, și înlocuirea regimentelor românești cu 2000 de NKVD-ști. Printre arestați se aflau prefectul județului generalul Petrescu, comandantul garnizoanei col. Buzia, șeful și gurantei Pârvulescu, șeful poliției Vlasia, primarul orașului general Popescu și încă vreo 40 de cetățeni. Toti îmbarcați și trimisi "plocon" la București. Toate acestea se petreceau la venirea ministrului de interne al URSS Ivan Serov care a ordonat ca la el

acasă, dovedind că intrasem sub o ocolărie degizată ce urmărea instalarea marionetelor propuse în toate sectoarele țării.

Iar presa, nu scotea nici un cuvânt, cenzura era desăvârșită.

Dacă pe stadionul ANEF din București Lucretiu Pătrășcanu amenința "Cine încearcă să oprească istoria acela e răsunat", la numai 24 de ore, spre miezul nopții de 9 Octombrie, Churchill contrar tuturor principiilor morale sau uzanțelor diplomatice încheia, fără să-i fi cerut cineva, cel mai murdar țârg propunându-i lui Stalin: "hai să aranjăm treburile noastre în Balcani în ce privește Marea Britanie și Rusia. Ce ai zice dumneata să aveți 90% predominare în România, noi 90% în Grecia..." și ca să fie sigur că rusul a înțeles, a scris cifrele pe o hârtie și a întins-o lui Stalin, care dovedindu-i că pricepe engleza a scris cu creionul albastru O.K.

Și bietul general Aurel Aldea se zbătea să introducă legalita:

Eliberarea Clujului din 11 Octombrie aduce o mângâiere și speranță în sufletele tineretului refugiat care într-o manifestație spontană și îndreptată spre locuința lui Iuliu Maniu ovacionându-l și făcându-l să apară la fereastră, salutându-ne. Probabil comuniștii așteptau momentul ca să anunțe desființarea B.P.D-ului și formarea altui guvern în care să intre formațiunile hibride din culisele lor. Aceștia, în general aceiași periferici, se alăturau când la unii, când la alții, după împrejurări, dirijați de responsabili comunisti.

În plus câțiva studenți deveniți hingheri de oameni urmărea pe cei ce nu-i aprobau și-i duceau forțat într-o casă între Kogălniceanu și Hașdeu (pe bd. Elisabeta) și acolo îi torturau. Printre acești tortionari se numărau, Bulz Gheorghe, Sântimbreanu Mircea, Moroianu, Axente, Coman și alții sub conducerea unuia Bisercă Ion renumit din 1941.

Eliberarea Clujului a provocat o mare bucurie printre Bucures-
teni și câteva sute s-au adunat în fata clubului P.N.T. din str.
Clemenceau spre a-si manifesta bucuria față de Iuliu Maniu.

S'au ținut discursuri inflăcărâte de către Ion Marinache, Ilie
Lazăr și alții, omagiindu-se personalitățile lui Iuliu Maniu, Regelui,
Brătianu, Sănătescu și armatele române și rusești care infăptuise-
ră această eveniment istoric.

Incolonați, de la Clubul PNT, cei aproape o mie (majoritatea ti-
neri) au pornit prin centrul orasului, s-au oprit la Statuia lui Mi-
hai Viteazu de unde strigându-se Regele și Patria coloana s'a in-
dreptat spre Palatul Regal, pe drum alăturându-se noi și noi gru-
puri de cetățeni entuziaști. Când am ajuns în fata Palatului am
găsit adunați câteva mii.

Iar discursuri inflăcărâte, printre vorbitori numărându-se Re-
mus Tețu din partea tineretului liberal și Ion Goia de la PNT.

Dinspre strada Academiei și-a făcut apariția un grup minuscul
de tineri, circa 40-50 cu inscripții comuniste strigând "Regele po-
porului", jos guvernul și "călăul" Aldea și alte lozinci provocatoa-
re, în timp ce se intona Imnul national.

Lumea a început să-i huiduiască pe provocatori. Printre ei se a-
flau și câțiva studenți de la Căminul Pache Protopopescu: Coman, Cris-
tea, Biserică, Cătălinescu... și conducătorul lor se pare că era unul
cu numele de Andrei Mihai. Din mijlocul acestui grup minuscul s'ad-
tras câteva focuri de revolver spre mulțime rănind câteva persoa-
ne, unele fiind duse la Spitalul Coltea.

Paza Palatului a tras câteva salve în sus și lumea s'a împră-
țiat.